VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za zámeckými pověstmi, tajemnou Skalkou a bambitkou do Mníšku pod Brdy

GPS souřadnice: 49.8660461, 14.2607397

Praktické informace

Délka trasy: 5 km

Obtížnost: Středně těžká trasa pro děti od pěti let. Kočárky a kola neprojedou nebo budou muset část trasy objet po silnici. Výlet vede chvilku do kopce a z kopce lesní pěšinou, na které jsou kořeny. Pejskům se procházka bude líbit moc.

Vzdálenost od Prahy: 30 km ujedete za přibližně 30 minut. Pojede po D4 směr Mníšek pod Brdy.

Parkování: Na náměstí před obchodem Albert je parkování na 2 hodiny zdarma. Nebo je možné odložit vozidlo na velkém parkovišti u zámku.

Zámek Mníšek pod Brdy (https://www.zamek-mnisek.cz/cs)

Vstupné: Hlavní prohlídka zámku stojí dospělé 180 Kč, mládež od 18 let a seniory 140 Kč, děti od 6 do 17 let 50 Kč.

Speciální pohádková prohlídka je pro všechny za 80 Kč.

Otevírací doba: Od listopadu do března je otevřeno a přístupno pouze o víkendech od 11 do 15 hodin. Na jaře a na podzim se brány otevírají od úterý do neděle od 10 do 16 hodin. Během letních prázdnin můžete přijet od úterý do neděle od 10 do 17 hodin, protože v pondělí je zavřeno.

Poutní areál Skalka (www.poutniarealskalka.cz)

Otevírací doba:

duben–říjen: út–pá: 13:00–17:00, so, ne a svátky: 10:00–17:00

Možnost občerstvení: Restaurace Sokolovna, Malý mnich café, Café Patina.

WC: Po zakoupení vstupenky v zámku.

Trasu prošla a napsala Lucie Nachtigallová. Na text dohlížel znalec a správce barokního areálu Skalka pan Luboš Kožíšek.

Se svými babičkami ji testovaly kamarádky Martina a Eliška z Příbrami.

Postřehy výletnic:

Marťa (8 let): „Mě moc bavilo hledat sochy a písmenka.“

Eliška (9 let): „Kopec nebyl velký a nahoře byl krásný kostelíček a Fabián.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé, Mníšek pod Brdy se nachází necelých 30 kilometrů jihozápadně od Prahy. Jak jeho jméno napovídá, stáli u jeho zrodu mniši.

Jakmile prozkoumáme zámek i podzámčí, naše kroky zamíří strmějšími cestami vzhůru do brdských lesů. Ty ve svém nitru ukrývají starobylý poutní areál Skalka. Právě v hloubi hvozdů hledali vysoko nad městem a daleko od běžného ruchu kdysi dávno klid poustevníci a mniši. Kdo ví, jestli právě oni tu v lesním porostu a mezi skalami nezanechali tajemné stopy, které vám dnes pomohou vyřešit tajenku.

Skrytá písmenka budeme hledat na sochách, ve starých nápisech, kaplích i u vody.

A možná některá místa vy i vaši rodiče či prarodiče poznáte. Natáčela se zde totiž pohádka *Tajemství staré bambitky 2*, filmy *Rodáci*, *Copak je to za vojáka*, *Teorie tygra*. Ba i některé scény ze seriálů *Vyprávěj*, *30 případů majora Zemana* nebo *Přítelkyně z domu smutku*.

Tento výlet vznikl na objednávku a s velkou pomocí města Mníšek pod Brdy. Díky tomu je ZDARMA! □□

Dopis dětem

Milé děti, pojďme se společně vydat po stopách slavného kluka Káji Maříka, prozkoumat okolí tajuplného zámku a projít kolem Plivátka až na slavnou Skalku! Tento výlet se vám určitě bude moc líbit. Stejně jako ke všem našim výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Půjdete-li správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Za zámeckými pověstmi,
tajemnou Skalkou
a bambitkou
do Mníšku pod Brdy
KLÁŠTER SKALKA
FABIÁN A JEZÍRKO
JAN NEPOMUCKÝ
BÝV. DŮL
KAPLE SV. MARI MAGDALÉNY
ALEJ
ZÁMEK
PODHRÁZSKÝ MLÝN
F.X. SVOBODA
LÍPA REPUBLIKY
MNICH
KOSTEL SV. VÁCLAVA
START
CÍL
ŠKOLÁK KAJA HANÍK
Mníšek pod Brdy

Doplňovačka

Naše putování začíná na **náměstí Františka Xavera Svobody**. Kdopak to byl? Spisovatel, básník a dramatik, který se v Mníšku pod Brdy v roce 1860 narodil. A jak jinak, čerpal z tohoto kraje inspiraci pro svá díla. Za chvíli se s ním potkáme! :)

Máme tady nějakého Vašíka? Vendo, vidíš před sebou kostel? Je tak trošku tvůj, protože je to farní **kostel svatého Václava**. Kousek odtud stával kdysi gotický svatostánek. Byl však během třicetileté války zničen švédskými vojsky. Současný barokní kostel nechali v 18. století postavit Unvertové.

Uvnitř kostela se nacházejí barokní obrazy a sochy. Některé sem byly také po roce 1950 přestěhovány ze zdevastovaného kostelíka a kláštera na Skalce, o kterém si povyprávíme později. K nejcennějším patří obraz Petra Brandla *Kající se Máří Magdaléna* a sochy klečící Máří Magdalény a poustevníků: svatého Pavla Thébského, svatého Antonína, svatého Ivana a svatého Prokopa. Všechny vytvořil řezbář a sochař Jan Jiří Bendl.

Všimněte si, jak kostel a hřbitov schovávají zeď se čtyřmi nárožními kapličkami. To se moc často nevidí!

Na bývalém hřbitově se dochovalo několik náhrobků z 19. století. Je zde i bývalá hřbitovní kaple.

Kostel obcházíme tak, že ho máme po levicích. Hledáme dřevěnou sochu **mnicha**.

Na sochařském sympoziu ji z dubového kmene v srpnu 2019 sochařka J. Kůsová. Má připomenout legendu, podle které při výstavbě Mníšku pomáhali benediktinští mniši z kláštera na Ostrově u Davle. Na výstavbu vsi poskytli dřevo, a tak byla z vděčnosti nejen za tuto pomoc ves nazvána Mníškem.

Najděte u sochy informační cedulku.

1. **Jak se jmenuje sochařka křestním jménem?**

O kousek dál je na stromě červená ptačí budka a také socha muže, který dal náměstí jméno. Zjistěte, z jakého materiálu je vysochána? Je také dřevěná?

František Xaver Svoboda ve svých románech, básních a divadelních hrách mistrně popisoval život zdejších lidí, proměny maloměsta i krásu okolní brdské přírody. Stal se tak jedním z hlavních představitelů české realistické literatury. Mníšečtí obyvatelé si ho natolik vážili, že po něm po jeho smrti v roce 1943 pojmenovali celé hlavní náměstí.

Některá z jeho dramat byla zfilmována. Například dílo *Kašpárek* budou ti starší z vašeho okolí znát jako bio s názvem *Roztomilý člověk*. Oblíbený byl také *Poslední muž,* který ovšem na stříbrné plátno pronikl jako *Poslední mohykán*. Zapátrejte v paměti, zda jste vůbec někdy viděli černobílý film. Nebo třeba pohádku v televizi. Pokud ano, chyběla vám barva moc, nebo jen trošičku?

Pokusili jsme se vyhledat nějaké Františkovy básně. Chtěli jsme, abyste se, než vylezete na Skalku, naučili alespoň jedni sloučičku z nějakého jeho dílka. Ale nebudeme vás trápit. Usoudili jsme, že by to nezvládl ani kůň, i když má větší hlavu. Možná ani delfín. Posuďte sami.

Svých přátel důvěřivý kruh

i milých okamžiků zlaté snění nezradím;

živobytí pluh je nerozreje,

nepromění.

Pluhem rýt nebudeme, ba s ním ani nic nezvoráme, protože to neumíme. Máme pro vás jiný úkol. :)

Ještě jednou se podívejte na sochu a postavte se do stejného postoje jako Xaver. Podívejte se mu na ruce.

2. Jak se jmenuje prst, který má nejvýše?

Jdeme najít významnou **lípu republiky**. Kdo u ní bude jako první? Kolik z vás je třeba, abyste objali její kmen?

Tahle je tak mladinká, že budou možná stačit prsty ruky. Sevřete ji jako hůlku… Ale raději ji neosahávejte, to je u dětí zakázáno.

Byla slavnostně vysazena při příležitosti tradiční akce dětí a spolků zvané *Knoflíkový trh*. Samozřejmě jako symbol svobody, demokracie a vzniku samostatné Československé republiky. U paty lipky je umístěn pamětní kámen s cedulkou.

Zjistěte, kolik je dřevině let. Máme celkem velké šance, že je mezi vámi někdo stejně starý…

Podívejte se na tvar listu a obkreslete ho prstem do vzduchu. Nepřipomíná vám něco? Je něco takového v lidském těle? V jakém rytmu to tepe? Ťuk, ťuk, ťuk, ťuk… Když někomu přiložíte ouško na hrudníček, hned budete vědět.

Nyní hledáme **Mníšecký kamínkovník**! Jedná se o speciální místo, které slouží ke sbírání, výměně a vystavování malovaných putovních kamínků. Pravidlo této hry, která baví děti po celé republice, je jednoduché: Pokud si chci kamínek vzít, měl bych na oplátku jiný namalovaný přinést, aby kamínkovník nikdy nezůstal prázdný. Nevíme, jak to bylo za vás, ale za nás byl kamínkovník dost vybrakovaný, ba až liduprázdný. Pardon, vlastně kamínkoprázdný!

Mírně odbočíme doleva a šupajdíme k **soše svatého Jana Nepomuckého**. Najdete na ní dva kamenné erby? A rozpoznáte na nich zvířata? Orlici máte správně, ale ty další dvě potvory nejsou lvi, jak by se na první pohled mohlo zdát. My si myslíme, že jsou to gryfové, ale je možné, že se pleteme. Co si myslíte vy?

Gryf je bájné stvoření, jehož mytologický původ sahá přinejmenším do 3. tisíciletí před naším letopočtem. Často je zobrazován se lvím trupem, zadníma nohama a ocasem, ovšem s orlí hlavou, krkem, křídly a pařáty. Gryf byl ochráncem zlatých pokladů a dolů v oblasti Střední Asie.

Jde o alianční erb. Což je speciální znak, který vznikne spojením dvou různých rodových erbů – tedy hrabat Unvertů (majitelé panství) a Čejků z Olbramovic.

Po pravé ruce mineme **pomník obětem válek** a míříme k zámku. Jak se vám líbí? Krásný, že?

Byl přestavěn z původní gotické tvrze, která chránila *Zlatou stezku*, což byla důležitá obchodní cesta, po které se do Čech vozila sůl z Bavorska. Přestavbu v barokní zámek se třemi věžemi provedl v letech 1656 až 1672 Servác Engel z Engelsflussu

Zkuste třikrát po sobě říci Servác Engel z Engelsflussu.

Kdo to nesvede, udělá dřep. :)

Komu se zamotal jazýček? Tak rozmotat a šlapat dál.

Zámek má záměrně jen tři věže, což byla tenkrát architektonická zvláštnost, a navíc takové drobná klička, jak obejít zvyklosti. Podle nepsaných stavebních zákonů bývalo v českých zemích pravidlem, že si směli symetrický čtyřkřídlý zámek se čtyřmi nárožními věžemi postavit pouze příslušníci nejvyššího panského stavu nebo samotný král. Protože rod Engelů z Engelsflussu patřil v té době k nižší šlechtě a šlechtický titul získal teprve nedávno za obranu Prahy před Švédy, nechal Servác Ignác stavbu zámku záměrně navrhnout pouze se třemi věžemi.

Zámek v Mníšku pod Brdy však rozhodně nepatří k nejmenším – má přes 80 pokojů!

Tady by se hrálo na schovku!

Kdo by chtěl tolik pokojů uklízet? A kdo by chtěl před vánočními svátky umývat všechna okna? :)

Šlechta na zámku žila do roku 1945, kdy byli její členové označeni za kolaboranty a vysídleni do Rakouska. Zámek měl pak různé majitele, až skončil ve správě ministerstva vnitra a sloužil jako archiv.

V roce 2000 byl objekt vyklizen a postoupen Národnímu památkovému ústavu. Jeho obnova započala v prosinci roku 2000. Jde o jedinečný projekt, který se snažil zachytit stav zámku na počátku 20. let 20. století. A parádně se podařil!

U vstupní brány vás přivítají dva kamenní lvi. Všimněte si, jak dlouhé mají ocasy a jak jim z tlamy trčí jazyk.

Dvacet metrů za nimi zámek stráží dvě velké barokní sochy Herkulů. Pokud bude otevřeno, jděte se na ně podívat. Jsou ale dobře vidět i od první brány.

Víte, kdo byl Heraklés?

Heraklés byl nejslavnější hrdina starých řeckých bájí a pověstí. Byl to syn nejvyššího boha Dia a obyčejné pozemské ženy, což z něj dělalo poloboha. Už od narození měl neuvěřitelnou, přímo superhrdinskou sílu. Zažil spoustu dobrodružství, pomáhal slabým a bojoval proti nespravedlnosti. Nosil u sebe obří kyj a byl zahalený do neprůstřelné kůže. Stáhl ji ze lva, kterého porazil. Po smrti ho bohové za jeho hrdinské činy vzali mezi sebe na horu Olymp a stal se z něj nesmrtelný bůh. Dodnes o něm lidé točí filmy nebo píšou knížky. Jen ho občas známe pod jeho římským jménem Herkules.

Zámecká zahrada v Mníšku sestává ze dvou částí. Horní zahrady ve stylu francouzského parku s přesně střiženými záhony, přímými cestami a fontánami v ose, a dolní části stylizované do podoby anglického parku se vzrostlými stromy a romantickými zákoutími.

Zda chcete zámek a zahradu navštívit, necháme na vás. Tajenku vyluštíte i bez vstupenky.

Zámek po pěšině nebo chodníku obcházíme tak, že ho máme po levé ruce.

Dojdeme na Skáleckou ulici, která nás odvede kolem Pivovarské louky až k mostu přes Bojovský potok.

Pivovarská louka, které místní lidé často zkráceně říkají prostě **Pivovárka**, dostala jméno podle starého pivovaru, který dříve nedaleko stával. Přesněji u místní tvrze (dnes zámku). Rostou zde například kosatce a poletují tu vzácní motýli. Třeba otakárci, ohniváčci nebo modrásci.

Dokážete najít ceduli, na které jsou motýlci vyfoceni? I s kytičkami…

A jsme na mostě. Při cestě zpátky asi za hodinu a půl v těchto místech odbočíme a zámek obejdeme z druhé strany. Je také dost možné, že cestou potkáme černou paní! Možná je to stejná černá paní, která strašívala na hradě Valdek.

Podle pověsti se na chodbách zámku a v temných zákoutích přilehlého zámeckého parku zjevuje duch černé paní. Má jít o nešťastnou dceru jednoho z majitelů panství, která se tajně zamilovala do chudého mládence. Její otec však lásce nepřál a mladého muže vyhnal, kvůli čemuž dívka utrápená žalem předčasně zemřela. Její duše nenašla klid a v podobě postavy v dlouhých černých šatech se v noci vrací na místa, kde byla nejšťastnější. Vypráví se, že pokud černou paní potkáte a ona má smutný výraz nebo hrozí rukou, věstí to pro zámek či město brzké nebezpečí nebo požár. Pokud se však na pocestného usměje, přinese mu to v životě velké štěstí a úspěch.

Navzájem se teď na sebe usmějte, a to tak, že vám všem budou vidět zoubky! A usmívejte se tak minimálně do té doby, než potkáme pumpu.

Ha, konečně pumpa. Násilného úsměvu je konec. Jakou má ruční čerpadlo barvu? Přečtete na něm nějaký nápis?

Konec legrandy! Odbočíme po zelené mírně doleva. Čeká nás mírný kopeček a v něm hned dvě aleje. Jaké stromy tvoří tu první?

Najdete ptačí budku s číslem 25?

Jak se jmenuje ptáček, která je namalovaný na naučné tabuli? Zvláštní jméno, že? :)

Přejdeme hlavní cestu a vstoupíme do nádherné prastaré **lipové aleje**, které se říká *V Lipkách*. Byla vysázena již v barokní době jako slavnostní poutní cesta, která spojovala město s duchovním areálem na vrcholu kopce. Je tak krásná, že se dokonce v roce 2004 dostala do finále soutěže *Alej roku*.

Najděte cedulku s nápisem *PAMÁTNÉ STROMY*.

Jaké zvíře na ní vidíte?

3. Co má šelma na hlavě?

Zkuste o pár stromů dále v kůře jedné z lip najít cedulku s nápisem *Stromořadí chráněné státem*.

Máte? Vy jste ale bystroočkaři! Že vy jíte mrkvičku jako vzteklí?! Kolik jí schroupáte týdně?

Alej tvoří 95 lip různého stáří, 21 jírovců, 2 duby, 2 břízy a 2 javory.

Schválně, kdo najde alespoň jednu břízu a jeden javor!

Zelená značka sice vede doleva, ale my jdeme stále rovně.

Napravo stojí strom, do kterého by se klidně schovaly tři děti. Zkuste to.

Za pár minutek dojdeme k lesu. Než se tak stane, řekneme si něco k historii města.

Historie Mníšku pod Brdy je plná napínavých příběhů. První zprávu o něm napsal sám král Karel IV. už v roce 1348, protože Mníšek byl pro království náramně důležitý. Vedla tudy totiž slavná Zlatá stezka, po které kupci vozili do Čech vzácnou sůl. Město ale zažilo i krušné časy. Například ve třicetileté válce ho nepřátelští Švédové skoro celé vypálili. Velkou slávu Mníšku vrátili až bohatí páni Engelové z Engelsflussu kteří znovu postavili zničený zámek. A vybudovali krásný areál Skalka na kopci. Později se v okolních kopcích začala těžit železná ruda, což sice dalo lidem práci, ale hluboké doly málem zničily památky, co stály nad nimi. Dnes už se tu netěží a Mníšek je oblíbeným místem výletníků.

Vstupujeme do lesa… Doly máme právě teď někde v hlubině pod nohama. Čeká nás nejtěžší část cesty: výživný kořenový krpálek. A judistu Lukáše tím nemyslíme. I ten by se tady určitě zadýchal.

Pokud se chce někdo vyhnout této lesní cestě, může se na Skalku dostat tak, že na kraji lesa odbočí doprava a ulicemi V Zahrádkách a Řevnickou dojde na pohodlnější cyklostezku, která ho na Skalku dovede také.

Místo 10 minut však půjde asi tak půl hodiny

Než se všichni sejdeme nahoře, můžeme si zopakovat, jak město přišlo ke svému jménu. Kdo si vzpomene?

Jak jsme již naznačili, kdysi dávno – ještě předtím, než tu stálo skutečné město – patřily zdejší hluboké lesy a pozemky mnichům z kláštera v nedaleké Davli. Ti zde hospodařili a starali se o krajinu. Lidé proto tomuto místu začali říkat podle nich, a tak vznikl Mníšek. Druhá část jména – pod Brdy – se přidala jednoduše proto, že město leží hned pod brdskými kopci. Aby si ho nikdo nespletl s jiným městem, protože Mníšků je víc. My máme výlet s tajenkou kupříkladu i v další obci Mníšek, a to v tom u Liberce.

Uf! Uf! Jsme nahoře! Na vrchu se nachází **poutní areál Skalka**.

Zastavíme se u sochy Jana Nepomuckého.

Kolik hvězdiček mu poletuje nad hlavou? Odečtěte 4.

4. Napište výslednou číslici.

Od Nepomuka se vydáme doprava. Nejprve si prohlédneme křížovou cestu, kostelík si necháme na závěr.

Na sklonku 17. století vyrostl na skalnatém ostrohu nad městem komplex budov, který byl později nazvaný Skalka. První stavbou byl kostelík svaté Máří Magdalény, vybudovaný v letech 1692 až 1693 stavitelem Kryštofem Dientzenhoferem. Domek Páně byl postaven na náklady Serváce Ignáce Engela z Engelsflussu. V roce 1694 byly dokončeny další významné stavby Kryštofa Dientzenhofera – klášter nedaleko od kostelíka a na samém vrcholu Skalky poustevna, obě původně určené pro benediktinské mnichy.

Mineme trosky bývalé hájenky nalevo a občerstvení, kde čepuje pivo spolužák autorky tohoto výletu :) … A jsme u křížové cesty.

Jak se vám líbí? Dokážete přečíst římské číslice označující jednotlivá zastavení? Které je vám nejblíže? Je to VI. O jaké numero jde v „našich“ arabských číslicích?

Vy už jste ale u jezírka, že? A prozkoumáváte sochu Fabiána. Nedivíme se! Pryč od čísel! Ať jsou Arabů nebo Římanů, musejí se počítat! A to my – bohužel – neradi.

Fabián je podle starých místních pověstí legendární duch a strážce brdských lesů. Jakýsi současník Krakonoše. Kdysi dávno

to prý byl hodný rytíř, kterého ale ze msty zaklela zlá čarodějnice do podoby vousatého lesního mužíka. Od té doby žije hluboko ve hvozdech a dává na ně pozor. K lidem, kteří se k přírodě chovají s respektem a mají dobré úmysly, je velmi přátelský. Pytláky nebo zloděje však dokáže nepříjemně potrápit. Třeba tím, že na ně sešle hustou mlhu nebo silnou bouřku.

Tuto novou sochu vytesala z velkého kusu dubového dřeva výtvarnice Renata Čermáková. Její umístění není vůbec náhodné, má totiž symbolicky vítat a doprovázet všechny poutníky i výletníky, kteří z tohoto místa vstupují po lesní pěšině dál do Brd.

Jezírko přejdeme po mostku.

Vodní plocha na tomto místě je důležitá pro spoustu zvířat, hlavně pro vzácné obojživelníky. Když do vod vnoříte nožku, nejspíš vám do ní vrazí třeba chránění čolci, což jsou zvířátka podobná pidiještěrkám, či žáby, jako jsou ropuchy a skokani. Občas ve vodě plave i užovka obojková.

V klášteře napravo můžete navštívit Městskou galerii. Uvidíte zde i fotokopii obrazu *Kající se Máří Magdaléna* a běží zde video o přenesení obrazu na plátno.

Štěrková cesta nás mezi kapličkami dovede až k růžovému kostelíku.

Kostel byl zasvěcen svaté Máří Magdaleně. Vzorem stavby byla kaple v jeskyni La Sainte Baume v jižní Francii, kde světice podle legendy třicet let žila. Engel získal pro své plány slavného architekta Kryštofa Dientzenhofera a vyslal ho na studijní cestu do Provence. Ten později inspiraci zhmotnil do podoby českého baroka. Současně s kostelem vznikly klášter a poustevna. I v nich se nacházely skvosty barokního umění. Nejcennější skaleckou památkou byl nástropní obraz svaté Máří Magdaleny od Petra Brandla. Při poškození areálu Skalky poddolováním v 50. letech 20. století byla fotografie obrazu přenesena na plátno a umístěna v kostele svatého Václava v Mníšku. Dalším zajímavým dílem je Pieta *sochaře Jana Brokoffa umístěná v poustevně.*

Interiér **kostela svaté Máří Magdaleny** měl kdysi dávno imitovat jeskyni - tzv. grottu. Ze stěn a stropu visely krápníky, na zemi byly oblázky z nedaleké řeky Berounky. Do dnešního dne se však bohužel zachovalo jen několik náznaků původního interiéru.

Ale písmenko do tajenky nám toto místo přinese.

Najděte na stěně kamennou desku s informací, kdo zde odpočívá v Pánu.

5. Doplňte slovo: TEREZIE .....

Z tohoto místa je fantastický pohled na město. Přesně vidíte cestu, kterou jste z náměstí prošli kolem zámku a stoupali lesem. Nyní už to bude jen z kopce. Hurá!

Kostelík i celý areál utrpěly necitlivým poddolováním Skalky před 80 lety. S postupem těžby železné rudy se ve zdech kostelíka i ostatních staveb začaly objevovat trhliny a v okolním terénu propadliny. Ačkoli byl po 2. světové válce celý areál nákladně zrekonstruován, po 10 letech od rekonstrukce byl zdevastován a zcela opuštěn. Některá umělecká díla byla naštěstí zachráněna a přenesena do mníšeckého kostela svatého Václava, jak už jsme si říkali nejen na začátku výletu.

Až se pokocháte výhledem, vyhlédněte si také zelenou značku a po ní vyrazte do brdské divočiny.

Cestou si všimněte ukazatelů Svatojakubské cesty a asi 20 metrů po vstupu do lesa najděte nalevo pamětní kámen mníšeckého rodáka Jana Šťastného.

Jak se jmenovala knížka, kterou napsal? Co na tomto místě dělal?

Dokázali byste i vy poté, co máte za sebou půlku výletu, říci několik vět o zdejší historii?

Copak jste si zapamatovali?

Až ze svých odpovědí poskládáte diplomovou práci :), začněte po zelené klesat. Pokud byste ji náhodou ztratili, držte se prostě jakékoli pěšiny směřující dolů. Dojdete, nebojte.

Během sestupu vám ještě do té vaší „diplomky“ dodáme pár informací. Pokud jste si toho zatím nevšimli a naše dřívější slova přeslechli, hlásíme, že kráčíte po povrchu bývalého dolu.

Historie těžby železných rud v tomto koutu naší otčiny sahá do dávné minulosti. Jako první zde kutali rudu již Keltové, ale první doložená písemnost týkající se hlubinné těžby pochází z roku 1746. Největšího rozmachu se důl dočkal v poválečných letech, kdy bylo po znárodnění jasné, že naše hospodářství bude potřebovat tisíce tun oceli. „Ocelová horečka“ se citelně dotkla nejen dolu, ale i městečka Mníšku. Rozpoutala jeho bouřlivý rozvoj. Po roce 1966 však bylo ložisko vytěženo. Ještě dlouho po ukončení těžby pod hřebenem Skalka probíhaly rekultivační práce. Dnes pod vzrostlými stromy oko nezasvěceného návštěvníka ani nezaznamená, že zde téměř 200 let probíhala intenzivní důlní činnost.

Do dolu se můžete jít podívat i dnes. Labyrint chodeb, v nichž se do roku 1966 těžily železné rudy, vás zavede až 150 metrů pod zemský povrch. Prohlídka začíná jízdou důlním vláčkem, který vás zaveze 1,5 kilometru do podzemí. Abyste však do něj mohli nasednout, musíte se předem objednat a domluvit si termín. Teprve pak navštívíte místa, kde se nacházela ložiska železné rudy, kde probíhala těžba. Uvidíte ale i modernější prostory z 50. let, kde jsou větrací šachty, těžní jáma, trafostanice, strojovny a tak podobně. Prohlídka probíhá hlavně v 16. patře. Celkem jich je v dole 36, ale dolní jsou zatopená a horní zaplněná vytěženým materiálem. K objednání slouží pouze e-mail: monspol@seznam.cz. Každý účastník musí mít pevnou obuv a oblečení, u kterého ho nebude mrzet, když se případně trošku umaže. V podzemí je teplota 11 °C, vysoká vlhkost a prohlídka trvá více než 2 hodiny. Takže žádná relaxační Havaj!

V lese můžete zahlédnout různé prohlubně, které těžbu dosvědčují. Vidíte je?

Sejdeme k prvním domům, ale stále se držíme zelené. Lesní cestu vyměníme za stezku travou podél plotů.

V Prostřední ulici, která vede doleva, hlídá plot zvláštní pejsek. Poznáte, o jakou rasu se jedná?

Do dalších ulic vstoupíme až tou, která se jmenuje K Remízku.

Zkuste nalevo najít domeček, kterému vládnou kočky a pejsci. Cedulky kolem něj jsou legrační.

Znáte nějaké pohádky či filmy, ve kterých hrají hlavní roli pejsci?

Jak se jmenovala pohádka, ve které se bernardýn hezky stará o svou kamarádku Áju?

Spisovatel Karel Čapek napsal knížku o štěněti Dášeňce a jeho bratr Josef zase *Povídání o pejskovi a kočičce*.

Vzpomínáte si, jak pekli dort?

Tak do toho svého dortu dávali a míchali všechno možné, dali tam i česnek a pepř a namíchali tam sádlo i bonbóny, škvarky a skořici, krupičnou kaši a tvaroh, perník a ocet, kakao a zelí, jednu hlavu z husy a hrozinky, inu všechno možné do toho dortu dali, jen chleba tam nedali, protože pejskové a kočičky chleba zrovna tuze moc rádi nejedí.

(Karel Čapek mimochodem pobýval ve svém sídle s názvem Strž ve vesnici Stará Huť. Místo je odsud vzdáleno zhruba 15 kilometrů. Trávil tam jaro a léto během posledních tří let svého života.)

Pohádek je hodně, ovšem filmů ještě více. Dají rodiče a prarodiče dohromady alespoň tři?

Nápověda zní: Lassie, Goro, Marley, Bella, Beethoven, Hačiko…

6. Jak se jmenoval psí kamarád Macha a Šebestové?

Ulice K Remízku nás přivede k lipové aleji, kterou již dobře známe. Směrem k zámku nás zavede do kaštanové aleje. Ano, tu už také dobře známe.

Zelená nás poté za mostem vede doprava pod zámek. Míříme k bývalému *Hostinci U Káji Maříka*.

Kája Mařík… Říká vám to jméno něco? Možná ano.

Celé okolí Mníšku pod Brdy je totiž dějištěm knihy *Školák Kája Mařík* od Marie Wagnerové.

Mníšek pod Brdy se v nich ale schovává pod jménem Lážov. Právě tady hlavní hrdina vyrůstá. Žije s rodiči v hájovně uprostřed hlubokých brdských lesů. Většinu času tráví venku, objevuje krásy přírody, zajímá se o lesní zvířata a s nejlepší

kamarádkou Zdeničkou zažívá spoustu veselých dobrodružství i menších školních rošťáren.

Autorka těchto knih psala pod mužským pseudonymem Felix Háj. Jak už jsme však zmínili, ve skutečnosti se jmenovala Marie Wagnerová. Narodila se v roce 1887 v Mníšku pod Brdy v rodině řídícího učitele, měla velmi ráda hudbu a literaturu a hrála na varhany. V rodném kraji prožila celý život. Živila se jako hospodyně na mníšecké faře.

Psaní se věnovala ve volném čase a kromě slavné série o Kájovi Maříkovi napsala také romány pro dívky. Její příběhy byly velmi oblíbené pro svou laskavost, humor a silný vztah k přírodě a křesťanským hodnotám. Zemřela v roce 1934 v necelých 47 letech a je pochována na hřbitově v Mníšku pod Brdy.

Pamětní desku najdete na budově úřadu kousek od kostela.

Kdo hodně pamatuje, jistě si na Káju Maříka vzpomene, i kdyby měl sebevětší sklerózu. Byl to superhrdina dětských světů popularitou srovnatelný třeba se současným Spidermanem. Samozřejmě ale žádný mutant, jen obyčejný český bystrý hošík, kterého vychovávaly příroda a Boží dohled.

Hostinec už nefunguje, ale obrázek Káji na něm stále vidět je.

Mineme ho s výrazným povšimnutím. A už nalevo vidíme Plivátko! Neděláme si legraci, opravdu se tak jmenuje. Není to ale kvůli tomu, že by snad jeho vody tvořily plivance návštěvníků hostince. To by se uplivali. Důvodem je velikost rybníka. Ve srovnání s ostatními mníšeckými vodními plochami, jako jsou Zámecký nebo Zadní rybník, je Plivátko opravdu maličké. Ale hezké!

Odbočíme doleva, obcházíme zámek a míříme k **mlýnu** pod hrází Zámeckého rybníka.

První zpráva o něm pochází už z roku 1409. V roce 1660 ho nový majitel nechal přestavět do barokního stylu. Fungoval tak, že voda tekla na dřevěné kolo shora. Na přelomu 19. a 20. století se tu ovšem domlelo. Budova sloužila k bydlení starších zaměstnanců zámku. Po 2. světové válce byl v roce 1945 mlýn zabaven a začal chátrat. Měl však štěstí, v roce 1974 ho koupil a krásně opravil pan Jindřich Žukovský. Dnes již sice chybí kolo i staré stroje, ale i tak je to krásná památka, která ukazuje, jak šikovní byli lidé v minulosti.

Na hrázi odbočíme doleva, čeká nás poslední část dnešního putování. Stezka nad rybníkem pod zámkem vede přímo k zámku, který už dobře známe.

Zámecký rybník plnil v minulosti obrannou funkci, protože chránil přístup k zámecké skále. Stejně jako druhý Prostřední rybník samozřejmě sloužil od středověku k chovu ryb pro potřeby panství a také jako zásobárna vody pro místní dílny a mlýny.

Od zámku to máme na náměstí už jen pár minut. Věříme, že se vám městečko líbilo.

Rádi ho mají také filmaři. Zámek a jeho okolí si můžete prohlédnout například v oblíbené filmové pohádce *Tajemství staré bambitky,* kde zámecké prostory posloužily jako sídlo královské rodiny. Natáčely se zde rovněž scény pro historický film *Slasti Otce vlasti* o životě Karla IV. a objevil se i v úspěšném televizním seriálu *První republika*.

Protože městečko leží blízko Prahy a zároveň je zde krásná příroda, žije nebo zde v minulosti žilo dost známých osobností z televize, hudby i politiky. Mezi momentálně nejznámější patří písničkář a zpěvák Tomáš Klus, který si v Mníšku postavil dům a bydlí zde se svou rodinou. Dlouhá léta byl s městem pevně spojený také oblíbený moderátor Jan Rosák, který tu provozoval restauraci. V poslední době se však rozhodl přesunout blíže k rodinám svých dcer. V Mníšku pod Brdy našli svůj domov také hudební skladatel Zdeněk Merta a jeho manželka, kterou je zpěvačka, herečka a ctitelka omlazovacích cviků Zora Jandová.

Máme vyluštěno. Procházka i osvěta jsou u konce. Z tajenky na vás vykukuje jméno pohádkového spravedlivého loupežníka, který napravoval nepravosti v pohádkovém království. Okrádal chamtivé a zlé královské rádce Lorence a Ference, kteří trápili poddané vysokými daněmi, a uloupené peníze pak vracel chudým lidem. Jeho hlavním poznávacím znamením byla stará bambitka, ze které sice nikdy nestřílel, ale vždycky s ní zloduchy pořádně vyděsil.

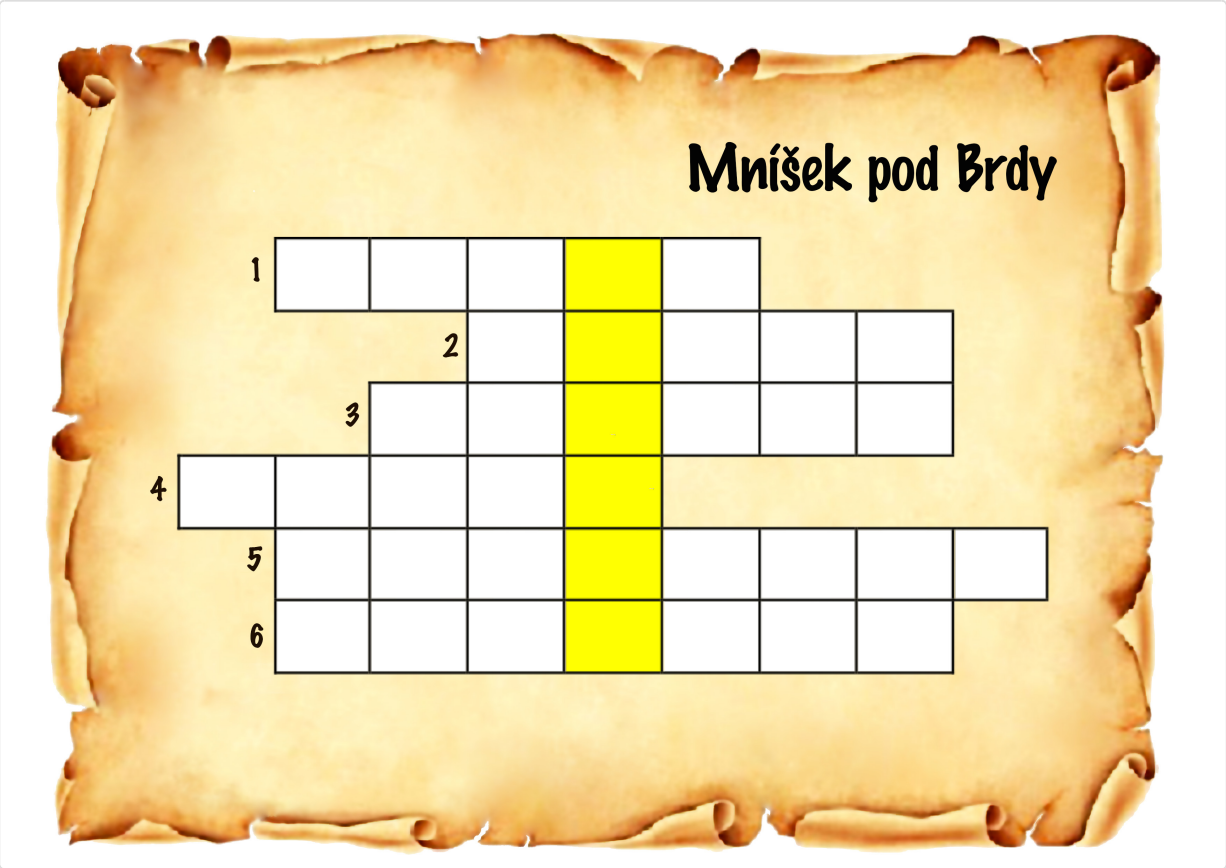
Děkujeme, že jste s námi vyrazili na výlet, a také děkujeme městu Mníšek pod Brdy za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! ☺

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, https://www.mashrebeny.cz, www.pohadkozeme.cz, https://www.mnisek.cz/volny-cas/pamatky/, Šmíd, V. P.: *Pověsti zpod Brd* – sbírka lidových vyprávění, pověstí a pohádek z oblasti Brd a Podbrdska, Rumpel, Klemens: *Z historie mníšeckého panství, https://www.montannispolecnost.cz.*

Otázky k tajence

1. **Jak se jmenuje sochařka křestním jménem?**
2. **Jak se jmenuje prst, který má nejvýše?**
3. **Co má šelma na hlavě?**
4. **Napište výslednou číslici.**
5. **Doplňte slovo: TEREZIE ……..**
6. **Jak se jmenoval psí kamarád Macha a Šebestové?**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 17.11.2026 01:58